

Pojedine biljne vrste kao simboli Božića

Maleš, Željani

Source / Izvornik: **Farmaceutski glasnik, 2014, 70, 747 - 751**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:163:209500>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Pharmacy and Biochemistry University of Zagreb](#)

Pojedine biljne vrste iz Biblije

ŽELJAN MALEŠ

Sveučilište u Zagrebu, Farmaceutsko-biokemijski fakultet, Zavod za farmaceutsku botaniku, 10000 Zagreb, Schrottova 39

U Bibliji se spominje približno 110 biljnih vrsta, od onih koje su jasno navedene, pa do onih čiji se naziv točno ne zna već se može samo pretpostaviti. Najveći broj biljaka povezan je s poljoprivredom i religijom, ali se u Bibliji navode i neke ljekovite i aromatične vrste (1).

Često spominjana vrsta je maslina (uzgojena maslina) – *Olea sativa* (Hoffmg. et Lk.) Fiori = *Olea europaea* L., Oleaceae (2). U Aziji su Semiti uzgajali maslinu već od pretpovijesnog doba, a u Egiptu su je kultivirali oko 3000 godina prije Krista, jer o tome svjedoči da su u grobnicama iz tog vremena nađene maslinove grančice. Zatim se uzgajanje maslina proširilo u svim zemljama mediteranskog područja. Vrhovni Bog Grka Zeus bio je zaštitnik svetih maslina (tzv. moriai) te je nosio nadimak *morios*. Vjerojatno su samonikle masline rasle u Palestini odakle su se proširile u druge zemlje i počele kultivirati. Maslina daje svojim nepravilnim rastom stabla i grana naročitu fizionomiju mediteranskom području. To je do 10 m visoko vazdazeleno drvo s puno grana, na kojima se nalaze duguljasti, kožasti, tamnozeleni listovi, koji su s donje strane srebrnastosivi. Bijeli, dvospolni, pravilni cvjetovi razvijaju se u bočnim uspravnim

Slika 1. Grane masline – *Olea sativa* (Hoffmg. et Lk.) Fiori s listovima i plodovima

grozdovima. Maslina cvate u travnju. Raste vrlo polagano i prve plodove donosi u starosti od 10 godina, da bi tek sa 30 godina dala pun prinos. Plod masline je duguljasto jajasta koštunica, u početku zelena, kasnije crvenkasta, u zreлом stanju je tamnoplava, gotovo crna, sjajna (slika 1.).

Plodovi dozrijevaju u studenom i prosincu, a iz njih se dobiva poznato jestivo maslinovo ulje. Maslina doživi veliku starost i do više od 1000 godina. U Bibliji se navodi jedna koja je doživjela više od 2000 godina. Maslina je simbol vječnosti, mira, života i nade. Vrlo je osjetljiva na niske temperature te obično ne raste na većoj udaljenosti od mora, uz koje opet trpi od čestica soli. Maslinici su kod nas rasprostranjeni najvećim dijelom po otocima te na uskom dijelu kopna. Gornja granica vertikalne rasprostranjenosti je u zavisnosti od klimatskih čimbenika; tako u sjevernoj Dalmaciji doseže 100-150 m, u srednjoj 200-250 m, a oko Dubrovnika do 400 m nadmorske visine (3). Maslina se spominje još u Starom zavjetu kao prvo drvo koje je izraslo nakon potopa. Kod rimokatolika se smatra svetom, a njeno ulje se i danas primjenjuje kao sveto ulje u obredu zaređenja svećenika, kao i u obredu krštenja, a njime i samrtnik dobiva posljednju pomast. Znanstvenim istraživanjima je dokazano da listovi masline snizuju povišeni krvni tlak, a maslinovo ulje se u farmaciji primjenjuje kod bolesti žuči (4).

Datulja – *Phoenix dactylifera* L. pripada porodici palmi – Arecaceae (Palmae). Bila je važna ne samo za prehranu, nego i kao simbol pravde, svetosti i uskrснуća u kršćanstvu. Ova biljna vrsta rasprostranjena je u svim tropskim zemljama, a stabljika joj naraste i do 20 m. Njezini su listovi veliki i perasto rascijepani, dok se neugledni cvjetovi razvijaju u gustim cvatovima. Plodovi su vrlo slatke i hranjive koštunice, datulje (slika 2.) (5). Držeći palmine grane u rukama ljudi su pozdravljali Isusa kada je ulazio u Jeruzalem jašući na magarcu. Danas nošenjem palminih grana priznajemo Kristovo vodstvo kroz život i smrt.

Slika 2. Grana datulje – *Phoenix dactylifera* L. s listovima i plodovima

Kao stablo koje je raslo u Rajskom vrtu spominje se smokva – *Ficus carica* L. Ona je još i u vrijeme Grka i Rimljana bila cijenjena kao simbol muškosti, plodnosti i moći. Smokva je prva biljka koja se navodi u Bibliji. Raste u obliku niskog listopadnog drveta ili grma koje ima široko razgranatu krošnju. Listovi su joj veliki i dlanasto krpasti (slika 3.). Njeni slatki plodovi vrlo su ukusni za jelo (slika 4.). To je tipična biljka sredozemnog podneblja, ali se u uzgoju javlja i u pojedinim kopnenim dijelovima Hrvatske (1, 6).

Slika 3. Listovi smokve – *Ficus carica* L.

Slika 4. Nezreli i zreli plodovi smokve – *Ficus carica* L.

Stablo i plodovi badema – *Prunus amygdalus* Stokes često su spominjani u Bibliji (1). Badem naraste kao dosta visoko drvo. Ima produžene i zašiljene listove pilastog ruba i ružičaste ili bijele cvjetove, koji se javljaju vrlo rano, obično prije listova (2). I

Slika 5. Grane badema – *Prunus amygdalus* Stokes s listovima i plodovima

Biblija nam skreće pozornost na rano buđenje badema, koji se zato u Bibliji navodi u nekoliko dojmljivih usporedbi. Plod je duguljasto jajasta koštunica (slika 5.) (7). Badem je jedna od najstarijih uzgojenih biljaka, slavljena već u spisima najstarijih naroda na Istoku.

Često se u Bibliji navodi mogranj (nar) – *Punica granatum* L. kao simbol bogatstva nekog kraja i ljepote neke žene. Prema obliku njegova ploda izrađivali su se i zlatni zvončići za ukrašavanje hramova, ogrtača svećenika te kamenih stupova.

Korijandar – *Coriandrum sativum* L. su Izraelci poznavali još na putu u Obećanu zemlju, jer su opisivali izgled mane kao plodove korijandra.

U Bibliji se spominju i druge biljne vrste, kao npr. lan – *Linum usitatissimum* L. od kojeg se radilo laneno platno, a rabio se pri izradi stijenja za svjetiljke te rutvica – *Ruta graveolens* L. kao povrtna biljka (1, 2).

Ovaj kratak pregled pojedinih biljnih vrsta u Bibliji pokazuje da je ona protkana raznolikim biljnim svijetom. Raznolikost i ljepota biljaka omogućuje nam da još bolje shvatimo Božju dobrotu: »Gospod od zemlje pravi lijekove i razborit ih čovjek ne odbacuje« (Knjiga Sirahova 38, 4-7).

Some plant species from the Bible

by Ž. Maleš

Abstract

Many plant species are mentioned in the Bible. This article presents some important plant species in the Bible: *Olea sativa* (Hoffmg. et Lk.) Fiori, *Phoenix dactylifera* L., *Ficus carica* L., *Prunus amygdalus* Stokes, *Punica granatum* L., *Coriandrum sativum* L., *Linum usitatissimum* L. and *Ruta graveolens* L. and its use in different church rituals.

1. Barčić B. Biljni svijet Biblije. CUS 1989; 24:157-164.
2. Domac R. Flora Hrvatske – priručnik za određivanje bilja. II. izdanje. Zagreb: Školska knjiga, 2002.
3. Šilić Č. Atlas drveća i grmlja. II izdanje. Sarajevo: Svjetlost, 1983.
4. Maleš Ž, Tučkar D. Kvalitativna i kvantitativna analiza flavonoida listova masline – *Olea europaea* L. Farm. Glas. 1998; 54:1-4.
5. commons.wikimedia.org/wiki/File:Phoenix_dactylifera_Murcia_Spain.jpg, datum pristupa: 10.12.2013.
6. Schaffner W, Häfelfinger B, Ernst B. Ljekovito bilje kompendij. Rijeka: Leo-commerce, 1999.
7. www.trekearth.com/gallery/photo803979.htm, datum pristupa: 10.12.2013.

Primljeno 19. prosinca 2013.